

مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری آسیا؛ ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم با اندونزی و چین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۳۶۲
کد موضوعی: ۲۶۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۱۰/۲۹

عنوان گزارش:

مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری آسیا؛
ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم با اندونزی و چین

نوع گزارش:

طرح و لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■

نام دفتر:

مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین کنندگان:

عاطفه صادقی،
راضیه زارعی (عضو علمی مؤسسه پژوهشی رسانه‌ای شناخت)

ناظران علمی:

مهدی امیری، مصطفی دلاورپور اقدم

گرافیک و صفحه‌آرا:

زهرا دلاوری

ویراستار ادبی:

زهرا عطاردی

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۹/۲۰

واژه‌های کلیدی:

۱. دیپلماسی آسیایی
۲. دیپلماسی پارلمانی
۳. مجلس دوازدهم
۴. جمهوری خلق چین
۵. جمهوری اندونزی

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. پیشینه پژوهش.....	۹
۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۹
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۹
۳. ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های دیپلماسی پارلمانی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اندونزی.....	۱۰
۴. ظرفیت و پتانسیل‌های دیپلماسی پارلمانی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین.....	۱۶
۵. جمع‌بندی و پیشنهادها.....	۲۲
منابع و مآخذ.....	۲۳

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. جغرافیای جمهوری اندونزی.....	۱۴
شکل ۲. نشان و صحن کنگره ملی خلق چین.....	۱۹
شکل ۳. اعضای هفت‌نفره بیستمین کمیته دائمی پلیت بور حزب کمونیست چین به ترتیب رتبه.....	۲۰

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری.....	۹
جدول ۲. پیشینه قوانین تأثیرگذار بر دیپلماسی مجلس دوازدهم با اندونزی و چین.....	۹
جدول ۳. ارکان نهاد قانونگذاری جمهوری اندونزی.....	۱۰
جدول ۴. احزاب پارلمانی جمهوری اندونزی.....	۱۲
جدول ۵. جایگاه رئیس‌جمهور اندونزی در قانون اساسی.....	۱۴
جدول ۶. کمیسیون و کمیته‌های تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی.....	۱۶
جدول ۷. جایگاه کنگره ملی خلق چین در قانون اساسی.....	۱۸
جدول ۸. پیشنهاد توصیه سیاستی.....	۲۲

مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری آسیا؛ ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم با اندونزی و چین

چکیده

تعیین دبیر دیپلماسی پارلمانی در دو فراکسیون مجلس، قوام و انسجام فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم را ارتقا می‌دهد. از طرفی برخی مسائل حوزه سیاست خارجی نظام بین هر سه کشور ایران، اندونزی و چین مشترک است و تمرکز گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم برای ترسیم راهبرد همکاری‌های مشترک بین نظام مسائل اساسی مذکور، موتور پیشران ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی با دو کشور مذکور است. از طرفی مجالس هر سه کشور، دارای کرسی‌های بالایی در مجمع مجالس آسیایی هستند که می‌تواند قدرت اثر گذاری و نقش آفرینی آنان در این نهاد پارلمانی را افزایش دهد. استفاده از تجارب اندونزی در تأسیس مجامع پارلمانی منطقه‌ای و تقویت دیپلماسی پارلمانی سران بین سه کشور نیز حائز اهمیت است.

یکی از اولویت‌های دیپلماسی رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران، گسترش روابط پایدار و متوازن با کشورهای آسیایی براساس الگوی قرن پیش رو - قرن آسیاست. در این میان، شناسایی پتانسیل‌های توسعه دیپلماسی پارلمانی کشورمان با اندونزی به‌عنوان پرجمعیت‌ترین کشور اسلامی و عضو تروئیکای جنبش عدم تعهد و همچنین جمهوری خلق چین به‌عنوان یکی از قطب‌های سیاسی، نظامی و اقتصادی دنیا، از اهمیت بالایی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. مهم‌ترین ویژگی دیپلماسی پارلمانی در هر دو کشور، کنشگری فعال حزب در مراودات دیپلماتیک نمایندگان است، به همین دلیل خلق نوآوری و ابتکار عمل دو فراکسیون مجلس دوازدهم در ارتقای کارآمدی رایزنی‌های سیاسی با مجالس دو کشور مذکور و

دشمن ایفای می‌کند.

■ چین و اندونزی به دلیل داشتن جمعیت بالا، دارای بیشترین کرسی‌ها در مجامع پارلمانی بین‌المللی هستند و هرگونه همسویی راهبردی بین مثلث ایران-چین-اندونزی، اثرگذاری خود را هنگام رأی‌گیری پیرامون قطعنامه‌ها نشان می‌دهد.

■ به دلیل تعداد بالای نمایندگان کنگره ملی خلق و چون این کنگره تنها یک بار در سال تشکیل جلسه می‌دهد، این نهاد از قدرت و چابکی بالایی برخوردار نیست، به همین دلیل «کمیته دائمی کنگره ملی خلق» ایجاد شده که وظایف قانونگذاری و نظارت را در طول سال برعهده دارد. به عبارتی در میدان دیپلماسی، بیشترین چانه‌زنی مجلس دوازدهم با کنشگران دیپلماتیک «کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین» معطوف شده است. در این میان، رویکرد «کمیته امور خارجه» و «کمیته امور خارجه در خارج از کشور چین» از سایر کمیته‌ها مهم‌تر است.

■ یکی از نکات قابل تأمل، فقدان حضور زنان در ترکیب این کمیته دائمی هفت نفره است. نگاه کمیته دائمی پلیت بور حزب کمونیست چین به نظام مسائل و دغدغه‌های سیاست خارجی، نقش مهمی را در ترسیم، سیاست‌های کلان حاکم بر دیپلماسی پارلمانی چین ایفا می‌کند.

■ کشورهای جنوب شرق آسیا همچون جمهوری اندونزی، دارای کارنامه موفق در تأسیس مجامع پارلمانی منطقه‌ای هستند که استفاده از تجارب آنان، می‌تواند به خلق ابتکارات جدید مجلس دوازدهم برای نهادسازی و منطقه‌گرایی پارلمانی با کشورهای پیرامونی کمک کند.

■ جمعیت بالا، تکثر ادیان و تنوع قومی، سه عنصر غیرسیاسی تأثیرگذار بر ساختار و دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی هستند.

■ تعادل بین اکثریت مسلمان و اقلیت‌های مذهبی از ویژگی‌های مثبت هویتی جمهوری اندونزی است و در قانون اساسی مصوب سال ۱۹۴۵، تعادل و تناسب نقش احزاب در ساختار حکمرانی همواره مورد تأکید قرار گرفته که این موضوع نقش‌آفرینی احزاب در راهبرد دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی را تقویت کرده است.

■ کمیته عمومی انتخابات اندونزی احزاب سیاسی را مجاب کرده که حداقل ۳۰ درصد از نامزدهای معرفی شده از سوی آنها نمایندگان زن باشند که موجب شده است کنشگری بانوان

یکی از ظرفیت‌های دیپلماتیک سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در افق **قانون برنامه هفتم پیشرفت**، گسترش دیپلماسی آسیایی و دیپلماسی نگاه به شرق با رویکرد مقابله با یک‌جانبه‌گرایی و بی‌اثرسازی ابعاد جنگ روایت‌ها و عملیات ترکیبی جبهه استکبار برای القای انزوای ایران در مجامع بین‌المللی است. در این میان دو کشور جمهوری اندونزی و جمهوری خلق چین از پتانسیل‌های بالایی برای تقویت کردورهای سیاسی و هم‌افزایی ظرفیت‌ها در مجامع پارلمانی همچون اتحادیه بین‌المجالس جهانی و مجمع مجالس آسیایی برخوردارند. با توجه جمعیت بالای این دو کشور و متعاقباً تعداد سهم کرسی بالای این دو کشور در مجامع پارلمانی، ترسیم راهبرد مشترک دیپلماسی مجامع پارلمانی بین مجالس قانونگذاری ایران-اندونزی-چین می‌تواند قطب سیاسی نوظهوری را در برابر فشارهای هیبریدی آمریکا و متحدانش برای کاهش نقش‌آفرینی ایران در تحولات بین‌المللی به‌وجود آورد. در این میان شناسایی نظام مسائل اساسی مشترک و ابرچالش‌های نوپدید سیاست خارجی و امنیت پیرامونی و اجماع هیئت‌های دیپلماتیک و گروه‌های دوستی پارلمانی سه کشور به سمت ترسیم راهکارهای مشترک می‌تواند به دیپلماسی رسمی دولت چهاردهم نیز برای گسترش دیپلماسی متوازن نگاه به شرق کمک کند.

بیان/شرح مسئله

دیپلماسی پارلمانی به‌عنوان یکی از اضلاع دیپلماسی مکمل، نقش مهمی را در ارتقای کارآمدی و ارزش افزوده سیاست خارجی ایفا می‌کند و یکی از اولویت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم، شناسایی فرصت‌ها و ظرفیت‌های گسترش مراودات دیپلماسی پارلمانی با کشورهای مستقل و قدرتمند آسیاست.

نقطه نظرات/یافته‌های کلیدی

■ در شرایطی که یکی از اولویت‌های جنگ روایت‌ها و شناختی دشمن به سمت انزوای بین‌المللی ایران هدف‌گذاری شده است، هرگونه ابتکار و خلاقیت دیپلماتیک مجلس دوازدهم که زمینه‌های همسویی و همگرایی سیاسی بین کشورهای همسورا به‌وجود آورد، نقش مهمی را در اعتبارزدایی از جنگ روایت‌های

نماینده-دیپلمات در فعالیت‌های دیپلماتیک مجلسین جمهوری اندونزی تقویت شود.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ ایجاد پست دبیر دیپلماسی پارلمانی در دو فراکسیون اکثریت و اقلیت مجلس شورای اسلامی، در راستای منویات رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) برای تقویت دیپلماسی پارلمانی به‌ویژه با مجالس قانونگذاری که در آن نقش احزاب برجسته است ارزیابی می‌شود.

■ بررسی سیاست خارجی و مواضع اندونزی و چین در سازمان‌های بین‌المللی نشان می‌دهد که بستر مساعدی برای گسترش دیپلماسی مجامع پارلمانی بین مجلس دوازدهم و مجالس مذکور برقرار است و تبیین سند مشارکت همکاری‌های راهبردی بین مجلس دوازدهم با مجالس جمهوری اندونزی و جمهوری خلق چین، می‌تواند قطب سیاسی نوظهوری را در مجامع پارلمانی همچون مجمع مجالس آسیایی و اتحادیه بین‌المجالس جهانی به‌وجود آورد.

■ ترسیم نظام مسائل اساسی و دغدغه‌های مشترک بین سه کشور ایران، چین و اندونزی، می‌تواند به شکل‌گیری ادبیات و گفتمان مشترک میان آنها کمک کند.

■ اندونزی به‌همراه جمهوری اسلامی ایران و چین در زمره کشورهای جنبش عدم تعهد هستند و بخشی از دیپلماسی پارلمانی مکمل مجلس دوازدهم لازم است به سمت شناسایی ظرفیت‌های همکاری در جنبش عدم تعهد هدف‌گذاری شود. در حال حاضر، اتحادیه مجالس قانونگذاری جنبش عدم تعهد از گستردگی بالای

جغرافیایی برخوردار است.

■ اهتمام کتابخانه‌ها و مراکز پژوهشی مجالس قانونگذاری ایران-اندونزی-چین برای ایجاد حلقه‌های تماس مطالعاتی و استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی هوش مصنوعی، می‌تواند به شناسایی تهدیدات مشترک و برآورد نقش پارلمان در مدیریت پیش‌رویدادی تهدیدات نوپدید حوزه سیاست خارجی کمک کند.

■ با توجه به جایگاه مهم حزب در سیاست دیپلماسی پارلمانی دو کشور اندونزی و چین، پیشنهاد می‌شود بخشی از ابتکارات دیپلماتیک رؤسای گروه‌های دوستی و دو فراکسیون مجلس دوازدهم به سمت رایزنی‌های دیپلماتیک با نماینده-دیپلمات‌های شاخص احزاب حاکم بر مجالس دو کشور مذکور معطوف شود.

■ جمهوری اندونزی از کشورهای مهم جهان اسلام است که در آن نقش آفرینی زنان، در هیئت‌های دیپلماتیک پارلمانی این کشور بسیار پررنگ است، که این امر فضای مساعدی را برای رایزنی دیپلماتیک بانوان نماینده-دیپلمات مجلس دوازدهم با هم‌تایان خود در مجلسین جمهوری اندونزی به‌وجود آورده است.

■ استفاده از ظرفیت دیپلماسی پارلمانی سران و ابتکار دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای برگزاری کنفرانس‌های پارلمانی منطقه‌ای یا رایزنی با شورای رؤسای کمیته دائمی کنگره ملی خلق، می‌تواند قدرت چانه‌زنی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی در قرن پیش‌رو-قرن آسیا را ارتقا دهد.

■ تدوین راهبرد مشترک دیپلماسی مجامع پارلمانی با دو کشور اندونزی و چین، توان اجماع‌سازی مجلس دوازدهم برای تصویب قطعنامه‌های همسو با منافع ملی ایران در مجامع پارلمانی را افزایش می‌دهد.

۱. مقدمه

توسعه دیپلماسی پارلمانی متوازن و هوشمندانه با کشورهای مهم آسیایی و کشورهای عضو جنبش عدم تعهد، بخشی از فرایند حمایت از چندجانبه‌گرایی در افق قانون برنامه هفتم پیشرفت است. اهمیت این موضوع در ارتقای ارزش افزوده سیاست خارجی و توانمندسازی دیپلماسی مجامع پارلمانی جمهوری اسلامی ایران به‌حدی است که یکی از مصوبات برنامه عملیاتی دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۴۰۲، مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری دنیا با تأکید بر مجالس آسیایی است.^۱

۱. بند «۳۴» برنامه عملیاتی دفتر پژوهشی در سال ۱۴۰۲.

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش به سوابق پژوهشی و پیشینه تقنینی مرتبط با موضوع تحقیق اشاره می‌شود.
۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مطالعه تطبیقی مجالس قانونگذاری

ردیف	عنوان گزارش	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	مطالعه تطبیقی مجالس آسیایی: دیوان رکعت و سنای مالزی [۱]	۱۵۹۶۰	دفتر مطالعات سیاسی	اهداف و نقاط مشترکی بین اولویت‌های مجالس قانونگذاری مالزی و اندونزی برقرار است و مطالعه این گزارش به شناسایی ظرفیت‌های همکاری با مجالس قانونگذاری سایر کشورهای جنوب شرق آسیا کمک می‌نماید.
۲	مطالعه تطبیقی مجالس آسیایی: مجلس شورای پاکستان [۲]	۱۹۴۶۵	دفتر مطالعات سیاسی	در این گزارش با توجه به ظرفیت‌های دیپلماتیک گروه‌های دوستی، ابتکاراتی برای توسعه روابط با جمهوری اسلامی پاکستان ارائه شده است.
۳	مطالعه تطبیقی اتحادیه‌های پارلمانی منطقه‌ای [۳]	۱۹۳۰۵	دفتر مطالعات سیاسی	در این گزارش، ابتکاراتی برای پیشرفت روابط متوازن با مجامع پارلمانی جنوب شرق آسیا پیشنهاد شده است.

۲-۲. سوابق تقنینی

استرداد مجرمین، انرژی هسته‌ای و حوزه‌های اقتصادی معطوف شده و هنوز قانون خاصی در حوزه‌های سیاست خارجی، اطلاعاتی و امنیتی بین جمهوری اسلامی ایران با این دو کشور به تصویب نرسیده است.

پیشینه قوانین مرتبط با جمهوری اندونزی و جمهوری خلق چین در مجلس شورای اسلامی نشان می‌دهد که بیشتر مصوبات مجلس شورای اسلامی به سمت حوزه‌های مرتبط با حمل و نقل،

جدول ۲. پیشینه قوانین تأثیرگذار بر دیپلماسی مجلس دوازدهم با اندونزی و چین

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اندونزی [۴]	مجلس شورای اسلامی	۱۴۰۳/۰۷/۲۴	در این توافق‌نامه از طریق کاهش یا حذف تعرفه‌ها در تجارت کالاها؛ حذف موانع غیرتعرفه‌ای و شبه‌تعرفه‌ای در تجارت کالاها؛ ایجاد محیطی امن‌تر و قابل پیش‌بینی‌تر برای رشد پایدار تجارت؛ ایجاد تنوع در مبادلات تجاری؛ و ارتقا و تسهیل تجارت در راستای توسعه تجارت دوجانبه به سمت پیشرفت دیپلماسی اقتصادی متوازن گام برداشته شده است.
۲	قانون موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اندونزی [۵]	مجلس شورای اسلامی	۱۳۸۶/۰۵/۰۳	طبق این توافق‌نامه، هریک از طرف‌های متعاقد با رعایت قوانین و مقررات خود نسبت به پذیرش سرمایه‌گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی طرف متعاقد دیگر در قلمرو خود اقدام می‌نماید.
۳	قانون معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین [۶]	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۳/۰۶/۲۹	هریک از طرفین طبق مفاد این معاهده تعهد می‌نماید بر مبنای درخواست طرف دیگر، افراد حاضر در قلمرو خود را که به منظور انجام دادرسی کیفری یا اجرای حکم محکومیت مورد درخواست طرف دیگر هستند، به یکدیگر مسترد نمایند.

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۴	قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین در زمینه مبارزه با جرائم فراملی [۷]	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۳/۰۳/۱۸	براساس ماده اول این قانون، دو کشور ایران و چین براساس پیمان‌های بین‌المللی که عضو آن می‌باشند و قوانین کشورهای متبوع خود در زمینه جلوگیری و مبارزه با جرائم فعالیت‌های تروریستی بین‌المللی، تولید غیرقانونی و قاچاق مواد مخدر، روان‌گردان و پیش‌سازهای شیمیایی، قاچاق کالا از جمله اشیای تاریخی و فرهنگی، پول‌شویی، جعل اسکناس و اوراق بهادار و کارت‌های اعتباری، جعل گذرنامه، ویزا و سایر اسناد باارزش، قاچاق سلاح‌های گرم، مهمات، مواد منفجره، مواد قابل اشتعال خطرناک، مواد شیمیایی برای آتش‌بازی، مواد سمی قوی، مواد هسته‌ای و سایر مواد رادیواکتیو، سازماندهی یا انتقال غیرقانونی اشخاص از مرزهای ملی، قاچاق انسان، کلاهبرداری، جرائم رایانه‌ای و دیگر جرائم فراملی همکاری می‌کنند.
۵	قانون موافقت‌نامه همکاری در زمینه کاربردهای صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۰۱/۲۴	طبق ماده دوم این قانون، همکاری ایران و چین در حوزه‌های مرتبط با تحقیقات پایه و کاربردی و توسعه با توجه به استفاده‌های صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای، تحقیق، طراحی، ساخت و بهره‌برداری از نیروگاه‌های هسته‌ای و راکتورهای تحقیقاتی، اکتشاف و استخراج سنگ معدن اورانیوم، ساخت و تأمین و عرضه میله‌های سوخت هسته‌ای مورد استفاده در نیروگاه‌های هسته‌ای و راکتورهای تحقیقاتی، مدیریت پسمانده رادیواکتیو تولید و کاربرد ایزوتوپ‌های رادیواکتیو در صنعت، کشاورزی و پزشکی و ایمنی هسته‌ای، حفاظت در برابر اشعه، حفاظت از محیط زیست و حفاظت فیزیکی گسترش می‌یابد.

۳. ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های دیپلماسی پارلمانی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اندونزی

نهاد قانونگذاری جمهوری اندونزی از سه بخش «شورای نمایندگان خلق»، «مجلس نمایندگان مناطق و مجلس مشورتی خلق تشکیل شده است. بنابر اصول دوم و هفتم قانون اساسی، دوره نمایندگی هر سه مجلس پنج‌ساله و هم‌زمان است. حداقل سن رأی دادن در این کشور ۱۷ سال است، ولی افراد متأهل بدون محدودیت سن می‌توانند رأی دهند.

اندونزی یکی از کنشگران مهم کشورهای عضو جنبش عدم تعهد و از کشورهای تأثیرگذار جهان اسلام است، به همین دلیل از اهمیت بالایی در مختصات دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است و تعمیق روابط پایدار بین مجالس قانونگذاری ایران و اندونزی به صورت مستقیم به تحکیم ستون‌های دیپلماسی مجامع و دیپلماسی آسیایی کمک قابل توجهی می‌کند.

جدول ۳. ارکان نهاد قانونگذاری جمهوری اندونزی [۸]

عنوان و نشان مجلس	توضیحات
شورای نمایندگان خلق / مجلس سفلی / مجلس نمایندگان	در فصل هفتم قانون اساسی و از اصول (۱۹ تا ۲۲) به وظایف و اهداف شورای نمایندگان خلق معروف به «مجلس سفلی» ^۱ یا «مجلس نمایندگان» ^۲ اشاره شده است. این مجلس با ۵۷۵ نماینده، مأموریت وضع و تدوین قوانین در سطح ملی را برعهده دارد ^۳ و اعضای آن از طریق انتخابات عمومی انتخاب می‌شوند. با استناد به اصل پنجم قانون اساسی، مجلس نمایندگان خلق اندونزی، نهادی ملی، دائمی و مستقل است و ساختار آن به موجب قانون معین می‌شود. ^۴ تمامی لوائح باید به تصویب مجلس نمایندگان برسد و اگر یک لایحه قانونی مورد تصویب مجلس نمایندگان قرار نگیرد، نمی‌توان مجدداً لایحه مذکور را در همان دوره اجلاس به مجلس نمایندگان تقدیم کرد. ^۵

1. People's Representative Council
2. Lower House
3. House of Representatives

۴. اصل (۲۱) قانون اساسی جمهوری اندونزی.
۵. اصل (۱۹) قانون اساسی جمهوری اندونزی.
۶. اصل (۲۰) قانون اساسی جمهوری اندونزی.

عنوان و نشان مجلس	توضیحات
<p>مجلس نمایندگان مناطق / مجلس سنا / مجلس علیا</p> 	<p>«مجلس نمایندگان مناطق»^۱ معروف به «مجلس علیا»^۲ یا «مجلس سنای جمهوری اندونزی» با ۱۳۶ نماینده، رسالت کمک به مجلس نمایندگان در خصوص وضع قوانین مرتبط با ایالت‌ها و مناطق را برعهده دارد. با استناد به اصل (۲۲) قانون اساسی، نمایندگان مجلس مناطق در هریک از ۳۳ استان اندونزی توسط شهروندان همان «استان»^۳ برای یک دوره پنج‌ساله در یک انتخابات عمومی انتخاب می‌شوند. قدرت قانونگذاری، در اختیار مجلس نمایندگان خلق است و مجلس سنا، نظرش را در خصوص لوایح مرتبط با مسائل استان‌ها و مناطق ارائه و در مباحث شرکت می‌کند، اما اختیار وضع قانون را ندارد. تعداد قانونگذاران هر استان ثابت است و مجموع سناتورها نباید از یک‌سوم قانونگذاران مجلس نمایندگان خلق بیشتر باشد.^۴</p>
<p>مجلس شورای خلق</p> 	<p>«مجلس مشورتی خلق» با ۷۱۱ نماینده به اجلاس مشترک اعضای مجلس نمایندگان خلق و مجلس نمایندگان مناطق اطلاق می‌شود و به‌عنوان مجلس برتر، حق استیضاح، اصلاح قانون اساسی، تحلیف رئیس‌جمهور و معاونش را با استناد به اصل سوم قانون اساسی برعهده دارد. با استناد به بند هفتم اصل هفتم قانون اساسی، در جلسه برکناری رئیس‌جمهور یا معاونش باید حداقل چهارنهم اعضای مجلس مشورتی خلق حاضر باشند و بیش از دوسوم از نمایندگان حاضر برای برکناری رئیس‌جمهور رأی مثبت دهند. تعیین سیاست‌های کلی حکمرانی برعهده مجلس مشورتی خلق است و تمامی تصمیمات آن با رأی اکثریت جنبه قانونی پیدا می‌کند. با استناد به بند دوم اصل دوم قانون اساسی، مجلس مشورتی خلق حداقل باید در پنج سال، یک‌بار تشکیل جلسه دهد. با استناد به بند سوم اصل سوم قانون اساسی، مجلس مشورتی خلق تنها مرجعی است که می‌تواند رئیس‌جمهور و معاونش را از کار برکنار نماید. از ۲۱ اکتبر ۲۰۱۹، «بامبانگ سوساتیو»^۵ از «حزب گلکار»^۶ به‌عنوان دومین حزب بزرگ اندونزی، به‌عنوان پانزدهمین رئیس مجلس مشورتی خلق اندونزی انتخاب شده است.</p>

مهم‌ترین عناصر تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی عبارتند از:

■ نگاه قانون اساسی به سیاست خارجی

مبنای ارزیابی ساختار، کارکردها و افق فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس اندونزی، رجوع به قانون اساسی این کشور است. قانون اساسی کشور اندونزی در واقع سند استقلال این کشور بوده که مشتمل بر سی‌وهفت اصل است و بر پنج اصل اعتقاد به وحدانیت خدا، انسانیت، دموکراسی، وحدت کشور و عدالت اجتماع، معروف به اصول پانچاسیلا بنا شده است. مهم‌ترین اصلاحات قانون اساسی جمهوری اندونزی از بدو تصویب تاکنون عبارتند از:

- ✓ ایجاد مجلس نمایندگان مناطق،
- ✓ اصلاح و افزایش اختیارات نظام ریاستی به‌جای نیمه‌ریاستی،
- ✓ منحل شدن «مجلس عالی مشورتی»،
- ✓ ایجاد کمیسیون قضایی،
- ✓ ایجاد کمیسیون مبارزه با فساد،
- ✓ الحاق برخی اصول جدید برای صیانت از حقوق بشر و حقوق شهروندی در فصل دهم قانون اساسی،

- ✓ تأسیس دادگاه قانون اساسی برای پاسداری و دفاع از قانون اساسی،
- ✓ مقرر کردن انتخابات دموکراتیک و مستقیم برای انتخاب رئیس‌جمهور که قبل از آن از سوی مجلس مشورتی خلق برگزیده می‌شد،
- ✓ محدود شدن انتخاب مجدد افراد برای ریاست جمهوری به دو دوره. با استناد به اصل هفتم قانون اساسی، رئیس‌جمهور و معاون او برای یک دوره پنج‌ساله انتخاب می‌شوند و حق انتخاب مجدد را دارند. به‌عبارتی قانون اساسی این امکان را به رئیس‌جمهور منتخب داده است که در صورت کسب آرای لازم به مدت ۱۰ سال رئیس‌جمهور اندونزی باشد. معاون رئیس‌جمهور نیز در انتخابات ریاست جمهوری از سوی شهروندان برگزیده می‌شود، به‌طوری‌که نفر دوم انتخابات، معاون رئیس‌جمهور خواهد شد. از این‌رو، رئیس‌جمهور نمی‌تواند او را عزل کند؛ چراکه او نیز منتخب مردم است و بر اساس قانون اساسی می‌تواند جایگزین رئیس‌جمهور مستعفی یا فقید شود.

■ بافتار و ترکیب جمعیت

جمعیت بالا، تکثر ادیان و تنوع قومی، سه عنصر غیرسیاسی

1. The Council of Representatives of the Regions
2. Upper House
3. Province
5. Bambang Soesatyo
6. Golkar Party

۴. بند دوم اصل (۲۲) قانون اساسی جمهوری اندونزی.

تأثیر گذار بر ساختار و دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی هستند.
■ جمعیت

تراکم بالای جمعیت، یکی از عناصر تأثیر گذار بر فعالیت‌های دیپلماتیک مجلسین جمهوری اندونزی است. این کشور با جمعیتی حدود ۲۸۴ میلیون نفر، چهارمین کشور پر جمعیت دنیاست و از مزیت جغرافیایی بالایی در جهان اسلام برخوردار است [۹].

■ تکثر اقوام و گویش‌زبانی

جامعه اندونزی دارای تنوع بالای فرهنگی، قومی و زبانی بوده و به همین دلیل در پارلمان این کشور، شعار «وحدت در تنوع»^۱ انتخاب شده است. همچنین، بیش از ۱۳۰۰ «گروه قومی»^۲ مختلف در اندونزی وجود دارد. مردم جاوه که بزرگ‌ترین گروه قومی را تشکیل می‌دهند، ۴۰ درصد از جمعیت اندونزی را شامل می‌شوند [۱۰]؛ که بر این اساس، ۷۲۶ گویش‌زبانی در این کشور وجود دارد. در انتخابات جمهوری اندونزی همواره این نگرانی وجود داشته است که سیاست‌های پارلمان به سمت افزایش «پوپولیسم»^۳

و عدم تحمل اقلیت‌ها متمایل شود.

■ تکثر ادیان و فرقه‌ها

جدا از تکثر قومی، تکثر ادیان و فرقه‌های مختلف نیز از عناصر تأثیر گذار هویتی بر دیپلماسی پارلمانی این کشور است. ترکیب مذهبی شامل اسلام ۸۸ درصد، پروتستان ۵ درصد، کاتولیک ۳ درصد، هندو ۲ درصد و بودایی ۱ درصد است. با وجودی که ۸۸ درصد جمعیت اندونزی را مسلمان تشکیل می‌دهند، اما در قانون اساسی به مذهب رسمی اشاره نشده است.^۴

■ نقش احزاب

تعدادل بین اکثریت مسلمان و اقلیت‌های مذهبی از ویژگی‌های مثبت هویتی این کشور بوده و در قانون اساسی مصوب سال ۱۹۴۵، تعدادل و تناسب نقش احزاب در ساختار حکمرانی همواره مورد تأکید قرار گرفته است. مهم‌ترین ویژگی انتخابات مجلس اندونزی، «مشارکت فعال احزاب سیاسی»^۵ است. با استناد به بند پنجم اصل (۲۲) قانون اساسی، «کمیسیون عمومی انتخابات»^۶ که یک نهاد ملی، دائمی و مستقل است، رسالت سلامت انتخابات را بر عهده دارد.

جدول ۴. احزاب پارلمانی جمهوری اندونزی [۱۱]

عنوان و نشان حزب	تعداد کرسی	مراه‌نامه حزبی
حزب دمکراتیک اندونزی	۱۲۸	حزب دمکراتیک اندونزی یک حزب سیاسی پوپولیست است. رئیس‌جمهور فعلی اندونزی، جوکو ویدودو عضو این حزب است.
حزب گروه‌های عملکرد	۸۵	حزب گروه‌های عملکرد که با گلکار در سال ۱۹۶۴ تأسیس شد و برای اولین بار در انتخابات ملی سال ۱۹۷۱ شرکت کرد.
حزب گریندرا	۷۸	حزب گریندرا به معنای «جنبش اندونزی بزرگ» یک حزب سیاسی پوپولیست است که در سال ۲۰۰۸ تشکیل شد.
حزب نادم	۵۹	حزب نادم یک حزب سیاسی در اندونزی با ۵۹ کرسی در پارلمان است.
حزب بیداری ملی	۵۸	حزب بیداری ملی یک حزب سیاسی مبتنی بر اسلام در اندونزی است. این حزب در سال ۱۹۹۹ توسط گروه سنت‌گرای جامعه مسلمان در اندونزی تأسیس شد که با تشکل نهضت‌العلماء هم‌پوشانی دارد.
حزب حاکمیت ملی	۴۴	یک حزب سیاسی مبتنی بر اسلام در اندونزی است که توسط جریان مدرنیست جامعه مسلمان در اندونزی تأسیس شد.

1. Unity and Diversity
2. Ethnic Groups

۳. روشی سیاسی است در طرفداری و حمایت از حقوق و علائق مردم عامه در برابر گروه نخبه.

4. Taylor and Francis (2024). Sectarian Pluralism in Indonesia, Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13617672.2024.2308982>, Accessed on: 15/12/2024.

5. Active Political Parties Participation
6. General Election Commission

عنوان و نشان حزب	تعداد کرسی	مرام‌نامه حزبی
حزب توسعه متحد	۱۹	حزب توسعه متحد گاهی اوقات به عنوان حزب وحدت توسعه ترجمه می‌شود؛ یک حزب سیاسی اسلام‌گرا در اندونزی بوده که به دلیل لوگوی متمایزش به «حزب کعبه» معروف است.
حزب دموکرات	۵۴	حزب دموکرات یک حزب سیاسی پوپولیستی قانون اساسی در اندونزی است. این سازمان در ۹ سپتامبر ۲۰۰۱ تأسیس شد. همچنین ایدئولوژی خود را بر اساس پانچاسیلا بیان می‌کند.
حزب عدالت شکوفا	۵۰	حزب عدالت شکوفا، گاهی اوقات حزب عدالت و سعادت نامیده می‌شود که اغلب به اختصار PKS نامیده می‌شود، یک حزب سیاسی اسلام‌گرا در اندونزی است.

مواضع خبرگان استان‌ها در خصوص نظام مسائل اساسی حوزه سیاست خارجی، به صورت غیرمستقیم از ظرفیت حکمرانی محلی برای تقویت دیپلماسی پارلمانی استفاده می‌کند.

■ تقسیمات کشوری

یکی دیگر از عناصر تأثیرگذار بر ساختار و فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس اندونزی، نوع تقسیمات کشوری است. از سال ۲۰۲۲ میلادی، تقسیمات کشور اندونزی از ۳۸ استان، ۴۱۶ منطقه و ۹۸ شهر و ۸۳۸۱۳ روستا تشکیل شده است که ۹ استان به عنوان منطقه ویژه محسوب می‌شود. نام اندونزی از دو واژه یونانی ایندوس (Indus) به معنی هندوستان و نسوس (Nesos) به معنی جزیره اقتباس شده است. اندونزی به معنای «جزیره هند»، مجمع‌الجزایری متشکل از ۱۷۰۵۶ جزیره که شامل پنج جزیره اصلی و چهار مجمع‌الجزایر است. جزایر سوماترا، جاوه، سلبس، گینه نو و سوندای کوچک، پنج جزیره بزرگ اندونزی را شامل می‌شوند. حالت قرارگیری تنگه‌های میان جزایر در اندونزی به گونه‌ای است که شرایط مساعدی را برای رونق تجارت بین جزایر فراهم کرده که این امر ظرفیت مساعدی را برای انتفاع سیاسی و تجاری از دیپلماسی پارلمانی کریدور و تقویت کریدورهای دریایی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اندونزی به وجود آورده است.

فراکسیون‌ها نیز گروه‌بندی اعضای مجلس بر اساس پیکربندی احزاب سیاسی هستند که در انتخابات موفق شده‌اند کرسی‌های مجلس را به دست آورند. فراکسیون ماهیت مستقل دارند و هر عضو نیاز است عضو یک فراکسیون باشد. رهبر فراکسیون توسط خود فراکسیون تعیین می‌شود و هر فراکسیون نباید کمتر از ۱۳ (سیزده) عضو داشته باشد. رؤسای احزاب و فراکسیون‌ها از کنشگران مهم تأثیرگذار بر فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس قانونگذاری اندونزی هستند.

■ تأثیرگذاری حکمرانی محلی بر فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس اندونزی

اکثر صلاحیت‌ها و مسئولیت‌ها در جمهوری اندونزی به مراکز محلی تفویض شده است. فصل پنجم قانون اساسی این کشور به «حکومت محلی» اختصاص دارد که استقلال آنها را تضمین می‌کند. در همین رابطه، از سال ۱۹۹۸ در راستای تمرکززدایی و تقویت حکمرانی محلی یک فرایند تمرکززدایی قوی در جمهوری اندونزی آغاز شده و به منظور تقویت «حکمرانی محلی»، قانون مهمی با عنوان «قانون دهکده»^۲ به تصویب رسیده که مطابق آن روستاها هم به عنوان نهادهای خودگردان شناخته شده و اختیارات آنها افزایش یافته است. در این میان مجلس اندونزی با جمع‌آوری

1. Local Governance
2. Village Law

شکل ۱. جغرافیای جمهوری اندونزی [۱۲]

برکناری رئیس‌جمهور یا معاونش قید شده است. بیش از دوسوم از قانونگذاران مجلس نمایندگان خلق باید با برکناری رئیس‌جمهور یا معاونش موافقت کنند و دادگاه قانون اساسی حداکثر بعد از ۹۰ روز از دریافت درخواست مجلس نمایندگان خلق باید تحقیقاتش را به پایان رسانده و نتیجه را اعلام کند. در زمانی که مجلس نمایندگان خلق در حال بررسی جرائم رئیس‌جمهور است، رئیس‌جمهور حق انحلال یا تعلیق فعالیت‌های مجلس را ندارد. نقش رئیس‌جمهور در سیاست‌های کلان پارلمان باعث افزایش تأثیرگذاری او در روند فعالیت‌های دیپلماتیک پارلمان اندونزی شده است.

■ میزان کنشگری رئیس‌جمهور در فعالیت‌های دیپلماتیک پارلمان

نظام سیاسی جمهوری اندونزی تلفیقی از ریاست‌جمهوری و پارلمانی بوده و رئیس‌جمهور از اختیارات گسترده‌ای برخوردار است. رئیس‌جمهور و معاون او در یک زمان با رأی مستقیم مردم برای یک دوره پنج‌ساله انتخاب می‌شوند. هرگونه تقاضا برای برکناری رئیس‌جمهور یا معاون او باید از طریق ارسال مستندات به «دادگاه قانون اساسی»^۱ توسط یکی از مجلسین جمهوری اندونزی انجام شود. «خیانت، فساد و رشوه» سه مورد کلیدی از تخلفات اساسی است که در اصل هفتم قانون اساسی برای

جدول ۵. جایگاه رئیس‌جمهور اندونزی در قانون اساسی [۱۳]

توضیحات	اصل قانون اساسی
رئیس‌جمهور اندونزی اختیار حکومت را به موجب قانون اساسی عهده‌دار خواهد بود. یک معاون، رئیس‌جمهور را در انجام وظایف خودیاری خواهد کرد.	اصل چهارم

1. Constitutional Court
2. Treason, Corruption and Bribery

توضیحات	اصل قانون اساسی
- حق وضع قانون با توافق مجلس مشورتی خلق - تعیین آیین‌نامه‌های لازم برای اجرای قوانین	اصل پنجم
فرماندهی نیروهای مسلح	اصل دهم
حق اعلان جنگ، انعقاد صلح و عهدنامه با سایر دولت‌ها با موافقت مجلس نمایندگان	اصل یازدهم
حق اعلان وضعیت اضطراری	اصل دوازدهم
تعیین نمایندگان سیاسی و کنسول‌ها و پذیرش استوارنامه نمایندگان سیاسی سایر دول	اصل سیزدهم
حق عفو، بخشودگی، لغو و استرداد حقوق	اصل چهاردهم
حق اعطای عناوین، درجات، نشان‌ها و سایر علائم افتخاری	اصل پانزدهم
رئیس هیئت‌دولت، حق عزل و نصب وزرا و اداره و ساماندهی وزارتخانه‌های دولتی	اصل هفدهم

بخش‌های رسانه‌های اجتماعی و وب‌سایت نیز اقداماتی برای پخش، از جمله پخش تلویزیونی یا یوتیوب پارلمان ایجاد می‌کند. دفتر خبری مجلس دارای سه زیربخش اصلی یعنی رسانه‌های چاپی، رسانه‌های اجتماعی و تحلیل رسانه‌هاست.

■ سهم زنان در هیئت‌های دیپلماتیک پارلمانی

برای تخصیص کرسی‌ها، کمیسیون عمومی انتخابات ابتدا «سهمیه» را برای هر حوزه انتخابی تعیین می‌کند. سهمیه تعداد آرای معتبر در حوزه انتخابیه تقسیم بر تعداد کل کرسی‌های همان حوزه است. کمیته عمومی انتخابات اندونزی احزاب سیاسی را مجاب کرده که حداقل ۳۰ درصد از نامزدهای معرفی شده از سوی آنها نمایندگان زن باشند. احزابی که نتوانند تعداد نامزدهای زن خود را به ۳۰ درصد برسانند، از شرکت در انتخابات در حوزه انتخاباتی که سهمیه مورد نظر محقق نشده است، محروم می‌شوند. این دستورالعمل موجب افزایش کنشگری زنان نماینده-دیپلمات در هیئت‌های دیپلماتیک و گروه‌های دوستی مجلسین اندونزی شده است.

■ میزان نقش تعریف شده برای دیپلماسی پارلمانی

کمیسیون پایه

یکی از عناصر تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی، میزان کنشگری و نقش تعریف شده برای «کمیسیون سوم: حقوق، حقوق بشر و امنیت ملی»^۱ است.

■ سهم ظرفیت‌های نظارتی در دیپلماسی پارلمانی

یکی از مواردی که بر جهت‌گیری دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی تأثیرگذار است، میزان نقش انتفاع هوشمندانه از ظرفیت‌های نظارتی برای جهت‌دهی به سیاست خارجی است. نقش «شورای عالی حسابرسی»^۱ در استفاده درست از منابع دولتی در حوزه سیاست خارجی بسیار پررنگ است. همچنین، این شورا نهاد متناظر دیوان محاسبات در جمهوری اسلامی ایران است که وظایف و کارهای آن در اصل (۲۳) قانون اساسی آورده شده که مهم‌ترین رسالت آن نظارت و گزارش در خصوص نحوه هزینه‌کرد بودجه دولتی است. قانونگذاران نیز از طریق طرح سؤال از وزیر خارجه به دو صورت کتبی و شفاهی، سؤالات خود را به صورت فردی یا جمعی بیان می‌کنند.

نظارت همگانی بر فعالیت‌های دیپلماتیک قانونگذاران، از دیگر عناصر تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی است. مردم اندونزی به شیوه‌های مختلف از روند کار و فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس اطلاع می‌یابند و با آن ارتباط دارند. «دفتر خبری مجلس»^۲ اخبار مرتبط با رویدادها و فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان را در دیگر پلتفرم‌ها مانند رسانه‌های چاپی، شبکه‌های اجتماعی و همچنین تلویزیون و رادیو پارلمانی ارائه می‌دهد. از جمله فعالیت‌های دفتر خبری آن است که اخبار مرتبط با مذاکرات دیپلماتیک نمایندگان را پیش از انتشار در مجله و بولتن مجلس بر روی سایت پارلمان قرار می‌دهد.

1. Supreme Audit Board

2. News Bureau in the Parliamentary

3. Third Commission: Law, Human Rights and National Security

جدول ۶. کمیسیون و کمیته‌های تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی [۱۴]

شرح وظایف	عنوان کمیسیون / کمیته
متولی دیپلماسی قانونگذاری و شناسایی ظرفیت‌های تقنینی و دیپلماتیک مدیریت پیش‌رویدادی تهدیدات امنیت ملی	کمیسیون سوم: قانون، حقوق بشر و امنیت ملی
مجلس نمایندگان خلق اندونزی همچنین دارای ۶ کمیته است. با توجه به پیشینه بالای مجلس قانونگذاری جمهوری اندونزی در تأسیس مجامع پارلمانی، قانونگذاران این کشور با تأسیس «کمیته همکاری‌های بین‌المجالسی» به صورت ویژه بر گسترش روابط پارلمانی با سایر کشورها اقدام کرده‌اند.	کمیته همکاری‌های بین‌المجالسی ^۱
متولی تنظیم‌گری روند قانونگذاری در یک دوره یک‌ساله	کمیته راهبری ^۲
سیاست خارجی اندونزی برگرفته از بند «۴» مقدمه قانون اساسی ۱۹۴۵ و چشم‌انداز و مأموریت ریاست‌جمهوری / معاون رئیس‌جمهور برای سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۱۹ است. در همین راستا «کمیته همکاری‌های بین‌پارلمانی» توسط مجلس تشکیل شده است که به‌عنوان یک نهاد مکمل دائمی مجلس محسوب می‌شود. ترکیب و اعضای کمیته همکاری‌های بین‌پارلمانی به نسبت توزیع مساوی تعداد اعضای فراکسیون توسط مجلس در جلسه عمومی تعیین می‌شود. وظایف کمیته همکاری‌های بین‌پارلمانی شامل موارد زیر است:	کمیته همکاری‌های بین‌المللی
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه، تقویت و بهبود روابط دوستانه و تعاونی بین مجلس و مجالس قانونگذاری سایر کشورها، هم در یک زمینه دوجانبه و چندجانبه، از جمله سازمان‌های داخلی پارلمان‌ها یا اعضای پارلمان، - انجام کلیه مقدمات مربوط به بازدید هیئت‌های پارلمانی کشورهای دیگر به‌عنوان مهمان مجلس، - ارزیابی و پیگیری نتایج عملکرد کمیته وظایف همکاری‌های بین‌پارلمانی به‌ویژه بازدیدهای هیئت‌های مجلس نمایندگان به کشورهای خارجی، - ارائه پیشنهادها یا پیشنهادهایی به رهبری مجلس در مورد مسائل همکاری‌های بین‌پارلمانی. <p>این کمیته در انجام وظایف خود می‌تواند با هر طرفی که لازم بداند، در مورد موضوعاتی که در حیطه وظایف آن است مشورت کند و همچنین با مجالس سایر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی بنا به مأموریت یا موافقت رهبری مجلس تماس برقرار نماید.</p>	

حائز اهمیت است. گفتنی است، هیئت‌رئیس متشکل از یک رئیس و ۴ نایب‌رئیس است که باید از میان قانونگذاران در یک جلسه عمومی توسط نمایندگان انتخاب شوند. در این میان، یکی از ویژگی‌های دیپلماسی پارلمانی جمهوری اندونزی، مشارکت فعال رهبران مجلس نمایندگان در مذاکرات دیپلماسی پارلمانی سران با سایر کشورهاست.

■ **میزان انتفاع سیاسی از دیپلماسی پارلمانی سران**
جمهوری اندونزی از کشورهای پیشرو در حوزه دیپلماسی مجامع پارلمانی است و مشارکت فعال و هوشمندانه‌ای را در اتحادیه مجالس قانونگذاری جنبش عدم تعهد و اتحادیه مجالس قانونگذاری جهان اسلام دارد. در این میان، نقش رئیس و هیئت‌رئیس مجلس نمایندگان

۴. ظرفیت و پتانسیل‌های دیپلماسی پارلمانی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین

قابل توجهی برخوردارند. یکی از حوزه‌های مهم جغرافیایی جمهوری خلق چین، آینده امنیت خلیج فارس به دلیل نقش آن در تأمین انرژی مورد نیاز چین و صدور کالاها به ایران و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس است [۱۵]. از طرفی رفع ایجاد کریدورهای مطمئن برای انتقال کالاهای چینی

قوه مقننه جمهوری خلق چین، شامل «کنگره ملی خلق»^۳ و «کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین»^۴، عالی‌ترین سطح قانونگذاری چین و مهم‌ترین رکن تصمیم‌گیری در نظام حکمرانی این کشور است. نظام سیاسی چین به نحو چشمگیری تمرکززدا توصیف می‌شود و مقامات استانی و محلی از خودمختاری

1. Committee for Inter-Parliamentary Cooperation
2. Steering Committee
3. National People's Congress (NPC)
4. Standing Committee of the National People's Congress

نمایندگان کنگره ملی خلق پیشنهاد شود و در صورتی تصویب خواهد شد که حداقل دوسوم نمایندگان کنگره ملی خلق با آن موافقت کنند؛ این در حالی است که سایر لویایح باید به رأی اکثریت اعضا برسد. در همین راستا، کنگره ملی خلق در مارس ۲۰۱۸ با اصلاح قانون اساسی، محدودیت دوره‌های تصدی ریاست جمهوری و معاون ریاست جمهوری چین را برداشت و «کمیسیون نظارت ملی» را ایجاد کرد. نمایندگان در چهاردهمین کنگره ملی خلق در نهم مارس ۲۰۲۳ (۱۹ اسفندماه ۱۴۰۱) با توجه به اصلاح قانون اساسی در سال ۲۰۱۸ توانستند منع قانون اساسی انتخاب مجدد «شی جین پینگ»^۱ به عنوان رئیس جمهور چین برای سومین دوره پنج‌ساله را بردارند و او مجدداً با رأی نمایندگان به عنوان رئیس جمهور چین انتخاب شد. از طرفی «شی جین پینگ» که در ژوئن ۲۰۲۳ هفتادساله شد، توانست به صورت نامحدودی به عنوان رئیس جمهور چین انتخاب شود.

«کنگره ملی خلق» با ۲۹۷۷ کرسی، بالاترین رکن دولتی قدرت در ساختار حکمرانی جمهوری خلق چین است^۲ و تمامی اعضایش، مورد تأیید حزب کمونیست چین است. کنگره ملی خلق به همراه «کمیته‌های دائمی کنگره ملی خلق»^۳ وظیفه قانونگذاری را بر عهده دارند.^۴ با استناد به اصل (۵۹) قانون اساسی، نمایندگان از ۳۵ «واحد انتخاباتی»^۵ انتخاب می‌شوند که شامل کنگره خلق ایالت‌ها، «مناطق خودمختار»^۶، «شهرداری‌ها» که به‌طور مستقیم زیر نظر صلاحیت دولت مرکزی هستند،^۷ «مناطق ویژه اداری»^۸ و نیروهای مسلح هستند. در همین اصل تصریح شده است که تمامی «اقلیت‌های قومی»^۹ باید از کرسی‌های لازم در کنگره ملی خلق برخوردار باشند.

انتخاب نمایندگان کنگره ملی خلق به ریاست کمیته دائمی کنگره ملی خلق انجام خواهد شد. نمایندگان کنگره ملی خلق باید ارتباط نزدیک با سازمان‌ها و افرادی که آنها انتخاب کرده‌اند را حفظ کنند، نظرات و خواسته‌های مردم را گوش دهند و منتقل کرده و برای خدمت به آنها سخت تلاش کنند.^{۱۰}

به آسیای میانه نیز از اهمیت بالایی برای این کشور برخوردار است. به همین دلیل یکی از اولویت‌های مشترک دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین، مذاکرات پیرامون امنیت خلیج فارس، امنیت انرژی و میزان نقش آفرینی مجالس قانونگذاری در تحقق کمر بند راه است. از طرفی نوعی رقابت مستمر بین هند و چین برای تقویت جایگاه خود در جنوب آسیا و آسیای میانه برقرار است [۱۶]. چین یکی از قدرت‌های نظامی و اقتصادی جنوب آسیا و از قدرت‌های اقتصادی و نظامی در سطح جهانی است. هر دو کشور می‌کوشند از طریق ایجاد کریدورهای لازم، منافع راهبردی خود را تضمین نمایند. در این میان، بالا بردن هزینه‌های دور زدن جغرافیای ایران در کریدورها و دالان‌های منطقه‌ای، همواره یکی از اولویت‌های دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران از مجلس یازدهم تاکنون بوده است. به همین دلیل، دستیابی به یک فهم مشترک بین گروه‌های دوستی مجالس ایران و چین در خصوص کمر بند راه و کمک به امنیت پایدار در خلیج فارس، از پتانسیل بالایی برای رایزنی هیئت‌های دیپلماتیک پارلمانی دو کشور برخوردار است. در این بخش با استناد به قانون اساسی جمهوری خلق چین، راهکارهایی برای پیشرفت روابط پارلمانی بین دو کشور پیشنهاد می‌شود.

■ قانون اساسی جمهوری خلق چین

قانون اساسی جمهوری خلق چین در سال ۱۹۵۴ نگارش شد که پس از دو نسخه مداخله‌ای که در سال‌های ۱۹۷۵ و ۱۹۷۸ تصویب گردید، قانون اساسی فعلی در سال ۱۹۸۲ ارائه شد. گفتنی است، بین هر یک از این نسخه‌ها تفاوت‌های قابل توجهی وجود داشت و قانون اساسی ۱۹۸۲ متعاقباً پنج بار اصلاح شد. قانون اساسی مصوب سال ۱۹۸۲، برای آخرین بار در سیزدهمین کنگره ملی خلق چین در یازدهم مارس ۲۰۱۸ با ۲۹۵۸ رأی موافق، دو رأی مخالف و سه رأی ممتنع اصلاح گردید [۱۷].

با استناد به اصل (۶۴) قانون اساسی، اصلاح قانون اساسی باید توسط «کمیته دائمی کنگره ملی خلق» یا حداقل یک پنجم

1. Xi Jinping

3. National People's Congress Standing Committee

5. Electoral Units

6. Autonomous Regions

7. Cities Directly Under Central Government Jurisdiction

8. Special Administrative Regions

9. Ethnic Minorities

۲. اصل (۵۷) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۴. اصل (۵۸) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۱۰. اصل (۷۶) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

جدول ۷. جایگاه کنگره ملی خلق چین در قانون اساسی [۱۸]

عنوان فصل	فصل‌بندی
	مقدمه
اصول کلی ^۱	فصل اول
حقوق و تعهدات اساسی شهروندان ^۲	فصل دوم
قسمت اول: کنگره ملی خلق	فصل سوم
قسمت دوم: رئیس‌جمهور جمهوری خلق چین	
قسمت سوم: شورای دولتی ^۴	
قسمت چهارم: کمیسیون نظامی مرکزی ^۵	
قسمت پنجم: کنگره خلق محلی در همه سطوح و دولت‌های خلق محلی در تمامی سطوح ^۶	
قسمت ششم: ارکان خودمختار و نواحی خودمختار قومی ^۷	
قسمت هفتم: کمیسیون نظارت ^۸	
قسمت هشتم: دادگاه‌های خلق و دادستانی خلق ^۹	
پرچم ملی، سرود ملی، نشان ملی و پایتخت ^{۱۰}	فصل چهارم

به مدت دو هفته، بیشتر با هدف صحه گذاشتن بر تصمیمات کمیته دائمی تشکیل جلسه می‌دهد و پس از شنیدن گزارش مقام‌های ارشد دولتی و تصویب لوایح عمده‌ای که دولت خواستار تصویب آنهاست، کار آن پایان می‌یابد. کنگره ملی خلق هر زمان که کمیته دائمی یا بیش از یک پنجم اعضای کنگره درخواست کنند، تشکیل جلسه خواهد داد. هنگامی که کنگره ملی خلق جلسه‌ای را برگزار می‌کند، باید یک هیئت‌رئیس را برای برگزاری آن جلسه انتخاب کند.^{۱۱}

به دلیل تعداد بالای نمایندگان کنگره ملی خلق و چون این کنگره تنها یک بار در سال تشکیل جلسه می‌دهد، این نهاد از قدرت و

بیستمین کنگره ملی حزب کمونیست چین در ۲۲ اکتبر ۲۰۲۲ با برگزاری جلسه اختتامیه در پکن به کار خود پایان داد. تمامی اقلیت‌های مذهبی بنا بر تناسب، باید نمایندگانی را در کنگره ملی داشته باشند. با استناد به اصل (۶۰) قانون اساسی، نتایج انتخابات کنگره ملی خلق باید دو ماه مانده به پایان دوره پنج‌ساله کنگره مشخص شود. در شرایط اضطراری با رأی حداقل دوسوم نمایندگان کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین، انتخابات می‌تواند برای یک سال به تعویق افتاده شود.

دوره فعالیت کنگره ملی خلق چین، پنج سال است^{۱۱} و سالی یک‌بار

1. General Principles
2. Fundamental Rights and Obligations of Citizens
3. State Institutions
4. State Council
5. Central Military Commission
6. Local People's Congresses at all Levels and Local People's Governments at all Levels
7. Autonomous Organs of Ethnic Autonomous Areas
8. Commissions of Supervision
9. People's Courts and People's Procuratorates
10. The National Flag, National Anthem, National Emblem and the Capital

۱۱. اصل (۶۰) قانون اساسی جمهوری خلق چین.
۱۲. اصل (۷۶) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

رئیس کمیته و معاون او نمی‌تواند بیش از دو دوره متوالی به این سمت انتخاب شوند.^۲ اعضای کمیته دائمی کنگره ملی خلق توسط نمایندگان کنگره ملی خلق انتخاب می‌شوند. به همین دلیل اعضای آن در برابر کنگره ملی خلق پاسخگو و مسئول هستند^۳ و باید عملکردشان را به کنگره ملی خلق گزارش دهند. به دلیل پیشگیری از تعارض منافع، اعضای کمیته دائمی کنگره ملی خلق نباید در هیچ یک از نهادهای اجرایی، نظارتی و قضایی همکاری داشته باشند.^۴ وظایف کمیته دائمی به جز انتخاب رئیس جمهور، معاون رئیس جمهور و نخست‌وزیر، همان وظایفی است که برای کنگره ملی خلق در قانون اساسی جمهوری خلق چین تعریف شده است. با استناد به اصل (۵۶) قانون اساسی، کنگره ملی خلق، شامل یک «رئیس»،^۵ چند نایب‌رئیس، یک دبیر کل و سایر نمایندگان است.

چابکی بالایی برخوردار نیست، به همین دلیل «کمیته دائمی کنگره ملی خلق»^۱ ایجاد شده است که وظایف قانونگذاری و نظارت را در طول سال بر عهده دارد، به عبارتی به غیر از دو هفته در سال که کنگره ملی خلق، وظایف قانونگذاری را انجام می‌دهد در سایر ایام سال، کمیته مذکور رسالت قانونگذاری و نظارت بر قوانین و دستگاه‌های اجرایی را بر عهده دارد. این کمیته، هر ۱۵ روز تشکیل جلسه داده و به امور کشوری رسیدگی می‌کند و اغلب افراد اعضای آن از مقام‌های حزب کمونیست هستند. کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین، شامل ۱۸۰ نفر از اعضای کنگره ملی است. از آنجا که طرح‌ها و برنامه‌های ارجاع شده به کنگره ملی خلق، پیشتر به تأیید رهبر این کشور رسیده، اعضای کنگره همیشه به این لوایح و برنامه‌ها رأی مثبت می‌دهند.

شکل ۲. نشان و صحن کنگره ملی خلق چین [۱۹]

سالن بزرگ کنگره ملی خلق چین

نشان کنگره ملی خلق چین

به‌رغم کم‌رنگ شدن رویکردهای سوسیالیستی در جهان، هنوز «حزب کمونیست»^۶ از قدرت سیاسی بلامنازع در این کشور برخوردار است و در رأس ساختار حکمرانی آن، «کمیته دائمی پلیت بور حزب کمونیست چین»^۷ با هفت عضو قرار دارد که شامل رهبران ارشد حزب کمونیست است. هر عضو وظایفی در خصوص یک حوزه مهم از امور

مهم‌ترین عناصر تأثیرگذار بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری خلق چین عبارتند از:

■ **منظومه فکری کمیته دائمی هفت نفره پلیت بور در حوزه نظام مسائل اساسی سیاست خارجی**
ساختار سیاسی جمهوری خلق چین، مبتنی بر نظام تک‌حزبی است و

1. Standing Committee of the National People's Congress

۲. اصل (۶۶) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۳. اصل (۶۹) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

۴. اصل (۶۵) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

5. Chairperson

6. Communist Party

7. Politburo Standing Committee of the Chinese Communist Party

نفر، نخبگان عالی درون حزب کمونیست را شامل می‌شوند که یکی از نکات قابل تأمل، فقدان حضور زنان در ترکیب این کمیته دائمی هفت نفره است. آنچه مسلم است نگاه این کمیته هفت نفره به نظام مسائل و دغدغه‌های سیاست خارجی، نقش مهمی را در ترسیم، سیاست‌های کلان حاکم بر دیپلماسی کنگره ملی خلق چین ایفا می‌کند.

ملی از قبیل اقتصاد، قانونگذاری، فساد، امنیت داخلی و تبلیغات را بر عهده گرفته است. دبیر کل حزب کمونیست چین باید عضو کمیته دائمی پولیت بورو نیز باشد. حضور در جایگاه کلیدی و راهبردی کمیته دائمی هفت نفره پلیت بورو نه تنها مستلزم داشتن کارنامه قوی سیاسی است؛ بلکه نیازمند چیرگی بر رقبای مطرح داخلی است. این هفت

شکل ۳. اعضای هفت نفره بیستمین کمیته دائمی پلیت بور حزب کمونیست چین به ترتیب رتبه [۲۰]

توضیحات	عضو
شی جین پینگ، متولد ۱۵ ژوئن ۱۹۵۳ و فارغ‌التحصیل رشته مهندسی شیمی از دانشگاه چینخوا در پکن، حدود ۷۰ سال سن دارد و از ۱۵ نوامبر ۲۰۱۲، «دبیرکل حزب کمونیست چین»، رئیس «کمیسیون مرکزی نظامی» ^۱ است و از سال ۲۰۱۳، هفتمین رئیس‌جمهور خلق چین است. او به نسل پنجم رهبری چین تعلق دارد. پس از تصویب متمم جدید قانون اساسی جمهوری خلق چین در سال ۲۰۱۸، محدودیت دو دوره متوالی برای تصدی مقام ریاست‌جمهوری برداشته شد.	 <p>شی جین پینگ</p>
«لی کیانگ»، متولد ژوئیه ۱۹۵۹ و دبیر حزب شانگهای بوده که یکی از قابل اعتمادترین افراد نزدیک به رئیس‌جمهور است. زمان ریاست شی جین پینگ بر حزب ژجیانگ، او مسئول دفترش بود.	 <p>لی کیانگ^۳</p>
«ژائو لجی»، متولد هشتم مارس ۱۹۵۷، رئیس کمیسیون مرکزی بازرسی انضباط است. او پس از ورود به دولت استانی کینگهای، به سرعت مدارج ترقی را طی کرد و در سن ۴۲ سالگی فرماندار و تبدیل به جوان‌ترین فرماندار یک استان در تاریخ سیاسی جمهوری خلق چین شد. ژائو در رأس نهاد مبارزه با فساد قرار دارد و تاکنون برخی مقامات چینی به دلیل دریافت رشوه با گزارش‌های او از کار برکنار شده‌اند.	 <p>ژائو لجی^۴</p>
وانگ هونینگ، متولد ششم اکتبر ۱۹۵۵، دبیر اول دبیرخانه حزب کمونیست چین است. نقطه عطف ترقی او در ساختار حکمرانی چین از زمان ریاست‌جمهوری «جیانگ زمین» آغاز شد. او از نظریه‌پردازان سیاسی و خالق بسیاری از مفاهیم سیاسی مطرح در حزب کمونیست چین است. طرح ابتکاری کمربند و جاده چین نیز برای اولین بار با ابتکار او انجام شد. او رابطه خوبی با سایر احزاب سیاسی دارد.	 <p>وانگ هونینگ^۵</p>
سای کی متولد پنجم دسامبر ۱۹۵۵، شهردار پکن و از معتمدان نزدیک به شی جین پینگ است. میزبانی المپیک زمستانی به‌رغم همه‌گیری کرونا، یکی از دستاوردهای او عنوان می‌شود. او هنگام راه‌اندازی برنامه‌ای برای کاهش جمعیت پایتخت در سال ۲۰۱۷ که به خروج بسیاری از افراد کم‌درآمد از پکن شد، در تیررس انتقادات قرار دارد. او رتبه پنجم را در حزب کمونیست داراست.	 <p>سای کی^۶</p>
«دینگ شوشیانگ» متولد ۱۳ سپتامبر ۱۹۶۲، رئیس دفتر دبیرکل و دفتر رئیس‌جمهور است. او مدارج ترقی را از «مؤسسه تحقیقاتی مواد اولیه شانگهای» آغاز کرد و از سال ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۹، در این مرکز تحقیقاتی فعالیت می‌کرد و در مقام دبیر حزب یا فرماندار در سطح استانی که معمولاً برای ارتقا در مدارج قدرت کلیدی می‌باشد، تجربه‌ای نداشته است. او در سال ۱۹۸۴ به حزب کمونیست پیوست و در سال ۲۰۰۷، مسئول دفتر «شی جین پینگ» شد و از مروجان و حامیان اندیشه رئیس‌جمهور بوده و در بسیاری از سفرهای داخلی و خارجی، همراه رئیس‌جمهور حضور یافته است. او در بین هفت عضو کمیته اجرایی، رتبه ششم را دارد.	 <p>دینگ شوشیانگ^۷</p>

1. General Secretary of the Chinese Communist Party (CCP)
2. Central Military Commission (CMC)
3. Li Qiang
4. Zhao Leji
5. Wang Huning
6. Cai Qi
7. Ding Xuexiang

توضیحات	عضو
لی شی، متولد اکتبر ۱۹۵۶ و از ۲۸ اکتبر ۲۰۱۷ تا ۲۸ اکتبر ۲۰۲۲، «دبیر حزب استان گوانگ دونگ» ^۱ بود. لی شی از وفاداران نزدیک رئیس‌جمهور چین است و از ۲۳ اکتبر ۲۰۲۲، عضو کمیته اجرایی هفت‌نفره حزب کمونیست چین می‌باشد. او سابقه «دبیر حزب کمونیست در شهر یانان» ^۲ که از لحاظ سیاسی بسیار مهم است را دارد و خدمات قابل توجهی را در حوزه فناوری و اصلاحات اقتصادی برای شهروندان این شهر انجام داد. «مائو تسه تونگ» در جنگ جهانی دوم از این شهر به‌عنوان مقر حزب کمونیست استفاده می‌کرد.	 <p>لی شی^۱</p>

در مورد تصویب یا لغو معاهدات و موافقت‌نامه‌های مهم منعقد شده با کشورهای خارجی، تعیین نظام عناوین و رتبه‌ها برای پرسنل نظامی و دیپلماتیک و سایر نظام‌های خاص عنوان و رتبه‌بندی، تصمیم‌گیری در مورد اعلام وضعیت جنگ در صورت حمله مسلحانه به کشور یا انجام تعهدات معاهده بین‌المللی در مورد دفاع مشترک در برابر تجاوز، هنگامی که کنگره ملی خلق خارج از جلسه است، بخشی از وظایف و اختیارات کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین است که به صورت مستقیم بر دیپلماسی پارلمانی جمهوری خلق چین تأثیر می‌گذارد. رئیس، معاون رئیس و دبیر کل، «شورای رؤسا»^۳ را تشکیل می‌دهند که کار مهم روزانه کمیته دائمی کنگره ملی خلق را انجام می‌دهد.^۴

فعال‌سازی مکانیسم‌های نظارتی دیپلماسی پارلمانی

یکی از اهرم‌های دیپلماتیک کنگره ملی خلق چین، استفاده هوشمندانه از اهرم‌های نظارتی از جمله طرح سؤال است. نمایندگان کنگره ملی خلق، زمانی که کنگره در جلسه است، و اعضای کمیته دائمی کنگره ملی خلق، هنگامی که کمیته دائمی تشکیل جلسه می‌دهد، باید مطابق با رویه‌های تجویز شده توسط قانون، اختیار طرح سؤال از شورای دولتی یا وزیر خارجه چین را داشته باشند.^۵ یکی دیگر از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی نظارتی چین، استفاده از ظرفیت کمیته تحقیق از دستگاه‌های اجرایی متولی سیاست خارجی است. زمانی که یک کمیته تحقیق در حال انجام تحقیقات است، تمام نهادهای دولتی، سازمان‌های اجتماعی و شهروندان مربوطه موظف به ارائه اطلاعات لازم به کمیته هستند.^۶

رویکرد دبیر کل کمیته مرکزی حزب کمونیست به حوزه سیاست خارجی

دبیر کل کمیته مرکزی حزب کمونیست چین به دلیل ریاست حزب، بالاترین مقام در جمهوری خلق چین است. در حال حاضر، «شی جین پینگ»^۴ این مسئولیت را بر عهده دارد. حزب کمونیست چین در ۱۵ نوامبر ۲۰۱۲، او را به‌عنوان رهبر جدید این کشور و رئیس جدید کمیسیون مرکزی ارتش چین برگزید. پیشتر «هو جینتاو» این مسئولیت را بر عهده داشت. رئیس حزب کمونیست تا قبل از یازده سپتامبر ۱۹۸۲ میلادی، بالاترین مقام در هرم این حزب بود. از آنجا که «شی جین پینگ» هم‌زمان بالاترین منصب در حزب کمونیست، دولت و نیروهای مسلح را بر عهده دارد، لقب «رهبر عالی مقام» چین را به او داده‌اند.

مواضع کمیته‌های مرتبط با حوزه سیاست خارجی

با استناد به اصل (۷۰) قانون اساسی، کنگره ملی خلق چین باید کمیته‌های زیر و سایر کمیته‌های ویژه را در صورت لزوم ایجاد کند. هنگامی که کنگره ملی خلق از جلسه خارج می‌شود، تمام کمیته‌های ویژه باید تحت رهبری کمیته دائمی کنگره ملی خلق کار کنند. در این میان رویکرد «کمیته امور خارجه»^۵ و «کمیته امور خارجه در خارج از کشور چین»^۶ از سایر کمیته‌ها مهم‌تر است.

نگاه شورای رؤسا و رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق

چین به نظام مسائل سیاست خارجی

با استناد به اصل (۶۷) قانون اساسی، تصمیم‌گیری در مورد انتصاب یا برکناری نمایندگان تام‌الاختیار در خارج از کشور، تصمیم‌گیری

1. Li Xi
2. Communist Party Secretary of Guangdong
3. Party Secretary of Yan'an
4. Xi Jinping, General Secretary of the Chinese Communist Party
5. The Foreign Affairs Committee
6. The Overseas Chinese Affairs Committee
7. Council of Chairpersons

۸. اصل (۶۸) قانون اساسی جمهوری خلق چین.
۹. اصل (۷۳) قانون اساسی جمهوری خلق چین.
۱۰. اصل (۷۱) قانون اساسی جمهوری خلق چین.

نفوذ بالای کنگره ملی خلق چین در ساختار توزیع قدرت است.^۱ هیئت دیپلماتیک کنگره ملی خلق چین در راستای «دیپلماسی چندجانبه»، نقش فعالی را در «اتحادیه بین‌المجالس جهانی» دارد.

■ **رویکرد دیپلماسی مجامع پارلمانی جمهوری خلق چین**
دیپلماسی پارلمانی، یکی از مهم‌ترین شیوه‌های پیشبرد اهداف سیاست خارجی چین است که بخشی از موفقیت آن، به دلیل

۵. جمع‌بندی و پیشنهادها

جمهوری خلق چین، راهکارهایی برای افزایش مشارکت راهبردی بین هیئت‌های دیپلماتیک و گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم با مجالس دو کشور مذکور ارائه شده است. استفاده از این ابتکارات، ارزش افزوده فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی برای تحقق اهداف سیاست خارجی در افق قانون برنامه هفتم پیشرفت را تسریع می‌نماید.

هم‌افزایی راهبردی، یکی از اصول و مبانی دیپلماسی است. در این میان خلق نوآوری و ابتکارات دیپلماتیک بین مجالس همسودر آسیا، بخشی از رویکرد متولیان دیپلماسی رسمی و پارلمانی برای مدیریت مشارکتی نظام مسائل اساسی حوزه سیاست خارجی است. در این گزارش ضمن بررسی ساختار مجالس قانونگذاری جمهوری اندونزی و

جدول ۸. پیشنهاد توصیه سیاستی

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	ملاحظات
۱	طراحی راهبرد مشترک دیپلماسی مجامع پارلمانی	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	یکی از ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای انتفاع سیاسی از دیپلماسی آسیایی، شناسایی مجاری همکاری‌های مشترک بین قوه مقننه کشورمان و مجالس قدرت‌های تأثیرگذار همچون چین و اندونزی در مجمع مجالس آسیا و اتحادیه بین‌المجالس جهانی است.
۲	فعال‌سازی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی پژوهشی	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	یکی از الزامات توانمندسازی همکاری‌های دیپلماتیک بین پارلمان‌ها، اشتراک‌گذاری تدابیر و ابتکارات مراکز مطالعاتی مجالس قانونگذاری در مدیریت پیش‌رویدادی چالش‌های نوپدید است.
۳	استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی فناوری پایه	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	افزایش سهم فناوری‌های نوظهور به‌ویژه هوش مصنوعی در راهبرد دیپلماسی پارلمانی و مواجهه با چالش‌های نوظهور سیاست خارجی، از اولویت‌های هر سه کشور ایران، اندونزی و چین است. در این میان مذاکرات هیئت‌های دیپلماتیک مجالس قانونگذاری سه کشور، می‌تواند فضای مساعدی را برای افزایش سهم هوش مصنوعی در توانمندسازی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی به‌وجود آورد.
۴	فعال‌سازی مکانیسم دیپلماسی پارلمانی فراکسیون پایه	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	احزاب در هر دو پارلمان اندونزی و چین، از کنشگران فعال دیپلماسی پارلمانی هستند و ابتکار دیپلماتیک رهبران دو فراکسیون مهم مجلس دوازدهم برای گسترش رابزه‌ها با رهبران احزاب پارلمانی جمهوری اندونزی و جمهوری خلق چین، قدرت چانه‌زنی دیپلماسی پارلمانی مجلس دوازدهم در تقویت ستون‌های دیپلماسی آسیایی و دیپلماسی پارلمانی نگاه به شرق را تقویت می‌نماید.

1. Liwan Wang, Parliamentary Diplomacy in the Chinese Constitution and Foreign Policy, March 2016, https://brill.com/view/journals/hjd/11/2-3/article-p253_9.xml.
2. Multilateral Diplomacy

- [۱]. خداوردی، حسن، «مطالعه تطبیقی مجالس آسیایی: دیوان رکعت و سنای مالزی»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۴۰۲.
- [۲]. حسینی، سیدحسین، «مطالعه تطبیقی مجالس آسیایی: مجلس شورای پاکستان»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۴۰۲.
- [۳]. دلاورپورآدم، مصطفی، «مطالعه تطبیقی اتحادیه‌های پارلمانی منطقه‌ای»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۴۰۲.
- [۴]. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «قانون موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اندونزی»، تهران، ۱۴۰۳.
- [۵]. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «قانون موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اندونزی»، تهران، ۱۳۸۶.
- [۶]. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «قانون معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین»، تهران، ۱۳۹۴.
- [۷]. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «قانون موافقت‌نامه همکاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین در زمینه مبارزه با جرائم فراملی»، تهران، ۱۳۹۳.
- [8]. IPU, "IPU Parline", Indonesia, 25 02 2024. [Online]. Available: : <https://data.ipu.org/parliament/ID/ID-LC01/>. [Accessed 14 10 2024].
- [9]. Worldometers, "Indonesia Population", 16 08 2024. [Online]. Available: <https://www.worldometers.info/world-population/indonesia-population/>. [Accessed 11 12 2024].
- [10]. Studycom, "Ethnic Groups in Indonesia", 18 05 2024. [Online]. Available: <https://study.com/academy/lesson/indonesian-ethnic-groups.html>. [Accessed 10 12 2024].
- [11]. Statista, "Results of the national legislative election", 08 09 2024. [Online]. Available: <https://www.statista.com/statistics/1450989/indonesia-national-legislative-election-result-2024/>. [Accessed 13 12 2024].
- [12]. tinytap, "Indonesia Map", 29 11 2024. [Online]. Available: <https://www.tinytap.com/activities/g3cpm/play/indonesia-map>. [Accessed 17 12 2024].
- [13]. W. a. M. L. School, "Power of President", 17 09 2024. [Online]. Available: <https://law.wm.edu/academics/intellectuallife/researchcenters/postconflictjustice/internships/internship-blogs/2022/whitsett-gray/ii.the-power-of-presidents.php>. [Accessed 18 11 2024].
- [14]. R. a. S. Org, "Indonesia: National Security and Human Rights Background", 17 06 2024. [Online]. Available: https://www.rightsandsecurity.org/assets/downloads/Indonesia_Report_Final.pdf. [Accessed 14 10 2024].
- [۱۵]. شکیبا، علیرضا و مرتضی نورمحمدی، «رقابت آمریکا و چین در منطقه خاورمیانه»، فصلنامه علمی سیاست جهانی، جلد ۱۲، شماره ۴۴، ص. ۲۶۸-۲۴۷، ۱۴۰۲.
- [۱۶]. کریمی، مهدی، «کنشگری امنیتی چین و هند در منطقه جنوب آسیا»، فصلنامه علمی سیاست جهانی، جلد ۱۱، شماره ۴۱، ص. ۱۵۲-۱۳۵.
- [17]. SCMP, "Xi Jinping cleared to stay on as China's president with just 2 dissenters among 2,964 votes", 30 05 2018. [Online]. Available: <https://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/2136719/xi-jinping-cleared-stay-president-chinas-political>. [Accessed 25 10 2024].
- [18]. S. Council, "Constitution of the People's Republic of China", 12 09 2024. [Online]. Available: https://english.www.gov.cn/archive/lawsregulations/201911/20/content_WS5ed8856ec6d0b3f0e9499913.html. [Accessed 13 12 2024].
- [19]. C. parliament, 25 09 2024. [Online]. Available: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/US-China-tensions/China-s-parliament-readies-road-map-to-overtake-US-economy>. [Accessed 01 12 2024].
- [20]. S. C. M. Post, "20 Politburo", 21 05 2024. [Online]. Available: <https://multimedia.scmp.com/infographics/news/china/article/3195576/20th-politburo-standing-committee/index.html>. [Accessed 25 11 2024].

گزیده سیاستی

تدوین راهبرد دیپلماسی مجامع پارلمانی، اشتراک‌گذاری تجارب دیپلماسی پارلمانی بین مراکز پژوهشی و تعیین دبیر دیپلماسی پارلمانی برای فراکسیون‌های مجلس دوازدهم، روابط دیپلماتیک بین مجالس سه کشور ایران، اندونزی و چین را تقویت می‌کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir